

Confessió –sense compunció– d'alguns estirabots

No recordo de qui ho vaig escoltar, però em va semblar que hi tocava. Un dels avantatges de ser vell –venia a dir– és que pots exposar tranquil·lament el que penses: per gros que sigui el disbarat, el màxim que pot passar és que diguin que repapieges. Cert que dos dels estirabots que us explicaré són de fa anys, però no ve pas d'aquí: és ara que els explico.

I

Abans de les primeres eleccions de la nostra època, les de 1977 que enguany s'han commemorat, escèptic com era, vaig escriure l'argument d'una farsa política que em va lleure de llegir als companys de feina, dies abans que se celebressin. Heus-ne aquí el resum.

El lloc i el temps de l'acció eren La Pell de Brau a la segona meitat del segle XX. Comença l'any 1973 amb l'acte segon. El primer, llarg i tràgic, l'havia protagonitzat tot sol el Vell Sàtrapa. Ara ha trobat un primer actor ben preparat i allixonat, l'Almirall, a qui delega el poder de governar. Ben aviat, però, aquest és volat magistralment per uns espectadors, i cal començar de nou. Qui aspirava a succeir-lo era l'ideòleg Don Torcuato, que tenia l'esperança d'un futur ja pròxim presidit pel seu egregi deixeble, El Successor. Però el Vell Sàtrapa encara mana i nomena un altre protagonista, Don Carlos, més addicte al garrot que a les idees, que promet un final feliç (tot i que va ficant gent a la presó). Hi ha qui se'l creu i comença a esbravar-se, i Don Carlos –polidament, això sí– els ha de parar els peus a cops de porra. El Vell Sàtrapa, ja a les acaballes, encara pot celebrar uns quants afusellaments. Però la fi és la fi, inevitable; tal com li agradava de dir, irreversible.

Acte tercer, 1976. Don Torcuato, amb cara de bruixa de Goya, va sortint d'entre bastidors. El Successor podrà regnar tranquil, perquè se seguirà el pla que el seu preceptor ha dissenyat. Va introduint en escena un nou actor per fer de galant jove, discret i educat, perquè tothom l'admiri. És Don Adolfo. I sense adonar-se'n, Don Carlos, de trets facials simiescos, va passant a fer de dolent. El Successor, ben allixonat pel vell mestre, proclama primer actor el novell comparsa de fa poc, Don Adolfo, que es guanya el Cor d'Espectadors deixant-los intervenir. I proposa una forma d'intervenció. De moment només hauran de dir *sí* o *no*. *Sí* vol dir que faran el que ell, en nom del Successor, els dirà; *no* vol dir que prefereixes que continuï l'obra vella. La por de tornar enrere i la persuasió de Don

Adolfo fa que la majoria votin *sí*. Més val això que res, diuen molts.

Acte quart, 1977. Els Representants dels espectadors pugen a l'escenari. Don Adolfo diu que ara el públic elegirà els actors i l'obra. Ja se sap: tants caps tants barrets. I Don Adolfo diu: si voleu que continuï la mateixa obra, reformada, vostès manen. I sí. Hi ha gran moviment d'actors, bons i dolents, que se saben el paper i que no se'l saben, i uns quants projectes que tenen un cert èxit. Però la majoria s'inclina per la continuació renovada de la mateixa comèdia, amb Don Adolfo de protagonista sota el retrat del Successor. Mig amagat entre les bambolines, Don Torcuato, per primer cop a la vida, somriu. Cau el teló.

* * *

Prop d'un any més tard, el maig de 1978, vaig quedar sorprès de llegir a "El Correo Catalán" una nota, procedent de Madrid, un paràgraf de la qual deia textualment: El proceso de la reforma política fue concebido por Torcuato Fernández Miranda, el Rey dio el visto bueno, i Adolfo Suárez la ha ejecutado maravillosamente bien". Ves per on, l'havia encertada.

II

Quan em van donar la notícia, el 23 de febrer de 1981, que hi havia hagut un cop d'Estat dirigit per un tal Tejero, un guàrdia civil de caricatura amb bigoti i tot, no m'ho vaig acabar de creure. Bé: prou havia de rendir-me a l'evidència d'unes imatges, d'uns trets i d'uns crits. Però ho vaig veure també com una farsa. No escrivia res, aquesta vegada, però ho comentava tímidament amb alguns amics. No endevinava qui eren els promotors del cop, però em semblava evident que tot venia "des de dintre", que el guàrdia civil, a part de creure-hi, havia estat molt ben pagat per si fracassava i havia de fer de cap de turc. Què hauria passat si uns quants generals haguessin fet com el Milans del Bosch i tret els tancs al carrer? Ells contents i tornem-hi que no ha estat res. Just havien començat a caminar les denominades autonomies —que es feien extensives, això sí, a totes les regions, que no ho havien demanat ni sabien de què anava— i molts temien que donant-los la mà es prenguessin tot el braç. L'èxit del 23F no va ser aparent ni total, però va frenar definitivament una possible evolució de l'Estat cap a unes formes de llibertats col·lectives, mitjançant unes "loapes" més o menys reeixides. Ja hi comptaven. Com a l'altre copet" d'Estat de 1976, l'ano-